

Araştırma Makalesi / Research Article

Define Adası Hikâye Kitabının Coğrafi Kavramlar Açısından İncelenmesi

Examination of the Treasure Island Story Book in Terms of Geographical Concepts

Hamza YAKAR ¹ & Yurdal DİKMENLİ ²

Geliş/Received:05.04.2022

Kabul/Accepted:23.07.2022

Öz

Tüm disiplinlerde olduğu gibi coğrafyanın temelini de benzer olgu, olay ve süreçleri kategorize etmede kullanılan kavramlar oluşturmaktadır. Çocukların yaşadıkları dünyayı anlayabilmeleri ve anlamlandırabilmeleri için erken yaşlarda, dünyaya ilişkin bilgiler içeren ve bireyde keşfetme isteği oluşturan öğrenme yaşantıları oluşturulmalıdır. Çocukların okudukları hikâye kitapları da onlara farklı yaşamlara yönelik öğrenme yaşantıları sunan araçlardan biridir. Hikâyeler tema olarak doğadan ve insandan uzak olamayacağı için belli bir coğrafya ve coğrafi bilgiden de ayrı düşünülemez. Bu çalışmanın amacı, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramları belirleyerek sınıflandırmaktır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını Türkçeye Sevda Dursun tarafından çevrilen, Robert L. Stevenson'un "Define Adası" adlı hikâye kitabı oluşturmaktadır. Veri analizi sürecinde, hikâye kitabındaki coğrafi kavramlar belirlenmiş ve belirli özelliklerine göre kategorize edilmiştir. Kavramlar, belirlenen kategoriler dâhilinde yüzde ve frekanslarına göre tablolastırılmıştır. Analiz sonucunda, "fiziki coğrafya" ve "beşerî ve ekonomik coğrafya" olmak üzere iki temel kategori ve bu kategoriler içinde yer alan toplam 67 coğrafi kavram belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, kitapta en fazla fiziki coğrafyaya kategorisinde coğrafi kavram olduğu tespit edilmiştir. En sık tekrar eden coğrafi kavramlar; gemi, ada, deniz, tepe ve ağaç kavramlarıdır. Coğrafi kavramların öğretimi açısından hikâye kitaplarındaki kavramlar göz önünde bulundurulduğunda, hikâyelerin kavram öğretiminde kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, hikâye, Define Adası, coğrafi kavram.

Abstract

As in all disciplines, the basis of geography is the concepts used to categorize similar phenomena, events and processes. In order for children to understand and make sense of the world they live in, learning experiences that contain information about the world and create a desire to explore in the individual should be created at an early age. The story books that children read are also one of the tools that offer them learning experiences for different lives. Since the stories cannot be separated from nature and people as themes, they cannot be considered separately from a certain geography and geographical knowledge. The aim of this study is to identify and classify the geographical concepts in the Treasure Island story book. In the research, the document analysis method, one of the qualitative research designs, was used. The data source of the research consists of the story book "Treasure Island" by Robert L. Stevenson, translated into Turkish by Sevda Dursun. In the data analysis process, the geographical concepts in the storybook were determined and categorized according to their specific characteristics. Concepts are tabulated according to their percentages and frequencies within the determined categories. As a result of the analysis, two basic categories as "physical geography" and "human and economic geography" and a total of 67 geographical concepts within these categories were determined. According to the results obtained, it was determined that the geographical concept was the most in the category of physical

¹ Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, hmzyakar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9334-3525

² Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, dikmenliy@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3738-3095

geography in the book. The most recurring geographical concepts; ship, island, night, sea, hill and tree concepts. Considering the concepts in the story books in terms of teaching geographical concepts, it can be suggested to use the stories in concept teaching.

Keywords: *Children's literature, story, Treasure Island, geographical concept.*

1. GİRİŞ

Coğrafya, insanlara yaşadığı çevreyi, içinde bulunduğu yerin özelliklerini ve nihayetinde dünyayı öğretmelidir. Bu yüzden coğrafya öğretiminde, hayatın içerisinde olan unsurları ön plana çıkarmak oldukça önemlidir. Bu gerekçelerden hareketle, coğrafya öğretiminde etkin ve kalıcı öğretim için karışıklıktan uzak durulmalıdır (Akınoğlu, 2005). Coğrafi olgu ve olayları tanımlamak için, coğrafya biliminde terim ve kavramlar kullanılır. Bu nedenle, kavram ve terimler coğrafya öğretiminde önemli bir yer tutar. Coğrafyanın araştırma ve incelemeye, veri toplamaya, verileri değerlendirmeye ve sonuç çıkarmaya dönük bilimsel çalışmalar yapan bilim dalı olduğu için coğrafya biliminde kavramlar oldukça önemlidir (Turan, 2002).

Genel olarak kavram; “bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Bu tanım, kavramların daha çok soyut özelliğine dikkat çekmektedir. Ülgen (2004) kavramı; “farklı obje ve olayların ortak özelliklerine veya üyeleri değişik olan bir gruba işaret eden değişken” olarak tanımlanmaktadır. Paykoç (1991) ise, “temel özellikleri paylaşan nesnelere, olayları ve süreçleri gruplamak için kullanılan terim” olarak kavramı tanımlanmaktadır. Kavramlar somut eşya, varlık veya durumlar değil, gruplandırıldığında zihinlerde oluşan soyut düşünce birimleridir. Bu açıdan bakıldığında, kavramlar gruplandırma birimi olarak algılanabilir. Her kavrama farklı örnekler verilebilir. Dolayısıyla somut veya soyut kavramlara farklı örnekler vermek mümkündür (Ayas, 2010).

Ülgen (1988), kavramları benzer yapılardan ayırt etmek için bazı hususlara dikkat çekmiştir. Bu hususlar; kavramların dünyadaki gerçek obje ve olayların deneyimlere dayalı olarak algılanması, obje ve olayların kişiden kişiye değişim göstermesi, objelerin hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenen özelliklerden oluşması, kavramların kendi içinde belli ölçütlere göre gruplandırılabilmesi ve her kavramın bir kelime ile ifade edilmesi hususlarıdır. Öğretim süreçlerinde, kavramların öğrenilmesine önem verilmesinin birçok faydası bulunmaktadır. Bunlar; üst düzey akademik başarı, öğrenme ve hatırlamayı basitleştirme, iletişimi kolaylaştırma, öğretimi kişiselleştirme, gerçek ve yanlış algılamayı ayırt etmeye yardımcı olma, karmaşık anlamaya yardımcı olma, problem çözme ve akıl yürütme olarak sayılabilir (Doğanay, 2005, s. 273). Coğrafyada, kavramlar oldukça geniş yer tutmaktadır. Bunun nedeni, coğrafyanın bir konu üzerinde araştırma ve inceleme yaparken sosyoloji, antropoloji, jeoloji, tarih, hidroloji, botanik, meteoroloji, astronomi, jeodezi gibi bilimlerden yararlanması ve bu bilimlerde kullanılan terimler ve kavramları, kendi ilkesinin gereği olarak coğrafi olay ve olguları tanımlamak, sentezlemek ve açıklamak amacıyla kullanmasıdır (Sever, Budak ve Yalçınkaya, 2009).

Ünal'a (2008) göre, yaşamı anlamlandırmak için coğrafyada kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak oldukça önemlidir. Öğrencilere, kavramlar arasındaki farkları ve ilgili kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek suretiyle onların anlamlı bir şekilde öğrenmelerini sağlayan ortamlar oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede, öğrenciler ön bilgileriyle yeni öğrendiklerini ilişkilendirerek, hem kavramları öğrenme düzeyleri artmış olacak hem de kavram yanlışlarının önüne geçilmiş olacaktır (Sever, Budak ve Yalçınkaya, 2009). Kavram öğretimiyle ilgili karşılaşılan zorluklar arasında; öğrencilerin kelime yeterli zenginliği ve birikime sahip olmamaları, yabancı kavramların konu içerisinde çok fazla yer alması ve kavram kargaşasının yaşanmasının kavram öğretimi olumsuz etkilediği sayılabilir (Akengin ve Süer, 2011). Bu açıdan, coğrafi kavramların öğretiminde alternatif yönelimlere ihtiyaç vardır. Bu

alternatiflerden biri de çocuk edebiyatı veya çocuk kitaplarının coğrafi kavram öğretiminde kullanmak gelebilir.

Edebiyat, coğrafya ile ilişkili disiplinlerden birisi olduğu için ve aynı zamanda edebiyat, coğrafya disiplinine geniş bir öğretim materyali sunduğu için, coğrafya öğretiminde edebi metinlerden yararlanmak önemlidir (Öztürk-Demirbaş, 2021, s. 102). Çocukların dil bilinci ve duyarlılığı edinmelerini, edebiyat dünyasını tanımalarını, okuma istek ve alışkanlığı kazanmalarını sağlayan çocuk kitaplarının çocuğun eğitim yaşamında önemli bir yeri vardır. Çocuk kitapları, genel olarak çocukların olay, olgu ve durumların farklı bir bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlar olarak tanımlanabilir. Bu yönüyle çocuk kitapları çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle karşılaşmalarını sağlayan ve onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır (Sever, 2007, s. 13). Çocuk kitapları çocukların zihinsel ve duygusal gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Kitapların çocuklara sağladığı kazanımlar; dünya hakkındaki bilgileri geliştirme, kendilerine ait duyarlılık, hayal gücü, yaratıcılık ve iletişim becerilerini geliştirme, günlük olaylar hakkında deneyim kazanma, sosyal davranış örneklerini öğrenerek toplum içinde uygun davranışlar sergileme, anadilini doğru ve gelişmiş bir şekilde kullanma (Yalçın ve Aytaş, 2003, s. 43), nesnelere tanıma, sembollerini ayırt etme, olayları tahmin etme, kavram gelişimini destekleme (Jalongo, 1993) gibi kazanımlardır.

Okul öncesi dönemde velilerin çoğunluğu, çocuğunu kitaplarla ve okuma eylemiyle tanıştırmakta ve bu sayede çocuklarıyla birlikte kitap, gazete, dergi vb. yayınları okumaktadır. Bu davranışlar, çocukların hayatlarında önemli bir rol model olarak görülmekte ve çocuklar tarafından örnek alınmaktadır (Aksoy, 2014). Bu sayede çocuklar, ilk dönemlerden itibaren kitap ve okumayla tanışmakta ve kitaplara sayesinde kavram dağarcıklarını da zenginleştirmeye başlamaktadır. Dündar ve Maden (2020), ortaokul öğrenci ve velilerinin okudukları çocuk kitaplarını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada, velilerin çocuklarına en çok okuduğu kitaplar arasında "Define Adası" hikâye kitabı da yer almaktadır. 19. yüzyılda yazılan, günümüzde klasik eser haline gelen, "yeni çocuk edebiyatı" denilen akım içerisinde yer alan ve Robert Louis Stevenson tarafından yazılan The Treasure Island [Define Adası] (1883) isimli kitap çocuk edebiyatı açısından oldukça önemlidir (Demirkol, 2008). Define Adası'nın da içinde yer aldığı edebiyat akımı; ciddi, didaktik olmayan, çocuğun ihtiyaçlarına son derece önem veren, sorumluluk ve görev duygusuyla dolu, bunun yanı sıra içtenlik, güldürme ve yaratıcı bir eğlence kapasitesine sahip olan eserlerin yer aldığı akımdır (Butts, 1995). Define Adası hikâye kitabı, edebiyat türleri arasında çocuk edebiyatı türlerinden biri olan ve dünyayı olduğu gibi anlatan, gerçek hayatta olabilecek karakter, yer, zaman ve olay örgülerini içeren "gerçekçi edebiyat" türü içerisinde yer alan "macera ve hayatta kalma hikâye" türüne giren bir eserdir. Macera ve hayatta kalma hikâyeleri, genel olarak karakterlerin belirli zorluk ve sıkıntılar yaşayarak bunun sonucunda kendilerini keşfetme süreçlerini konu edinen eserlerdir (Demirkol, 2008).

Bu araştırmanın problem cümlesi: "Çocuk edebiyatı içerisinde önemli bir yeri olan Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlar nelerdir?" şeklindedir. Bu doğrultuda, araştırma kapsamında şu alt problemlere cevap aranmıştır:

- Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların coğrafyanın alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan Kartografya'ya (harita bilgisi) yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan yer şekilleri bilimine (jeomorfoloji) yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan bitki coğrafyası/toprak coğrafyasına yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?

- Define Adası hikâye kitabında yer alan iklim bilimine (klimatoloji) yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan sular coğrafyasına (hidrografya) yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan nüfus ve yerleşme coğrafyasına yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?
- Define Adası hikâye kitabında yer alan ulaşım coğrafyasına yönelik coğrafi kavramlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189) Bu yöntemle araştırılan konu ile ilgili bilgilere daha kısa sürede ve daha az maliyetle ulaşılmaktadır. Ayrıca doküman incelemesi yöntemi, elde edilen bulguları zaman içinde yeniden gözden geçirme ve karşılaştırma yapma şansı da sunmaktadır (Merriam, 2013).

2.2. Araştırmanın Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını Türkçeye Sevda Dursun tarafından çevrilen, Robert Louis Stevenson'nin Define Adası hikâye kitabı oluşturmaktadır. Hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlar incelenmiştir.

2.3. Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiş ve analiz edilmiştir. Doküman analizi; yazılı kaynakların titizlikle ve sistematik şekilde analiz edildiği nitel araştırma analiz yöntemlerinden biridir (Wach ve Ward, 2013). Forster'a (1994) göre doküman analizi beş aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar; dokümanlara ulaşma, dokümanların özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, verileri analiz etme ve veriyi kullanmadır (aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 194)

1. Aşama: Dokümanlara Ulaşma: Doküman analizinin ilk aşaması dokümanlara ulaşılmasıdır. Bu araştırmanın dokümanını, Can Çocuk Yayınları tarafından 2008 yılında basılan ISBN 0975-8602-19-5 numaralı Robert Louis Stevenson'nin Define Adası hikâye kitabı oluşturmaktadır.

2. Aşama: Dokümanların Özgünlüğünü Kontrol Etme: Bu aşamada dokümanın özgünlüğü kontrol edilerek, dokümanların güvenilirliğinin kontrol edilmesidir. İskoçyalı yazar Robert Louis Stevenson tarafından 1883 yılında yazılan tarafından yapılan çevirisi Sevda Dursun tarafından yapılan bu çalışmanın dokümanını oluşturmaktadır. Robert Louis Stevenson'nin Define Adası hikâye kitabı kitabının İngilizce çevirisi ile Türkçe çevirisi alan uzamanı tarafından karşılaştırılarak, iki dokümanın benzerliği belirlenmiş ve eserin orijinal olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Aşama: Dokümanları Anlama: Bu aşamada doküman iki araştırmacı tarafından incelenerek, içeriğinde yer alan coğrafi kavramlar belirlenmiştir. Fiziki coğrafya ile beşerî ve ekonomik coğrafya alanlarına yönelik coğrafi kavramlar, iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenerek sınıflandırılmıştır. Yapılan iki kodlama karşılaştırılarak görüş birliği ve görüş ayrılığı tespit edilerek çalışmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) belirlediği formül (Güvenirlilik=Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılarak belirlenmiştir. Bu hesaplamada kodlayıcılar arasında görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir.

Araştırmanın güvenilirliğinin 0,91 olarak belirlenmesi nedeniyle analizlerin güvenilir olduğu söylenebilir.

4. Aşama: Verileri Analiz Etme: Bu aşamada veriler aşağıdaki adımlarla analiz edilmiştir:

a. Analize konu olan veriden örneklem seçme: Bu çalışmada, veri kaynağı Define Adası hikâye kitabının tamamından oluşmaktadır.

b. Kategori geliştirme: Bu aşamada coğrafya disiplininin alanları, coğrafi kavramların sınıflandırılmasında hazır kategori olarak kullanıldığı için tümdengelim yöntemi kullanılmıştır.

c. Sayısallaştırma: Bu aşamada, elde edilen coğrafi kavramların, coğrafya disiplininin hangi alanında ne sıklıkta yer aldığı belirlenmiştir.

5. Aşama: Veriyi Kullanma: Bu aşamada veriler değerlendirilerek, elde edilen bulgular neticesinde sonuçlar tartışılarak öneriler oluşturulmuştur.

2.4. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. “Define Adası Hikâye Kitabının Coğrafi Kavramlar Açısından İncelenmesi” başlıklı araştırmada kamuya açık bir kaynak olan hikâye kitabı taranarak *doküman analizi* tekniği kullanıldığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

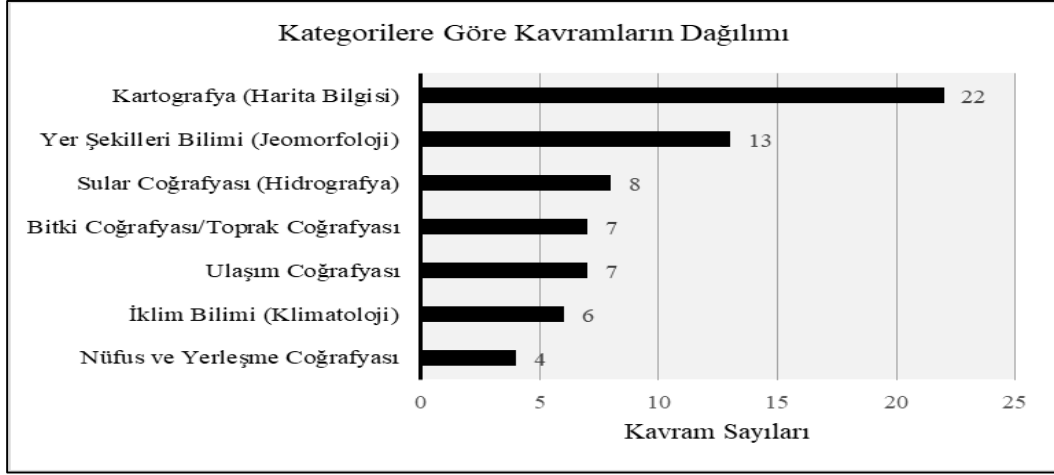
Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlara yönelik bulgular, aşağıda tablolar halinde açıklanmıştır. Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların, coğrafyanın alanlarına göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Define Adası Eserindeki Coğrafi Kavramların Coğrafyanın Alanlarına Göre Dağılımı

Fiziki Coğrafya Kategorisi	f	%	Beşerî ve Ekonomik Coğrafya Kategorisi	f	%
Kartografya (Harita Bilgisi)	22	32,8	Nüfus ve Yerleşme Coğrafyası	4	6,0
Yer Şekilleri Bilimi (Jeomorfoloji)	13	19,4	Ulaşım Coğrafyası	7	10,4
Sular Coğrafyası (Hidrografya)	8	12,0			
Bitki / Toprak Coğrafyası	7	10,4			
İklim Bilimi (Klimatoloji)	6	9,0			
Toplam	56	83,6	Toplam	11	16,4
Genel Toplam				67	100

Tablo 1’de gösterildiği gibi, Define Adası hikâye kitabında yer alan toplam 67 coğrafi kavramın *fiziki coğrafya* (f:56; %83,6) ve *beşerî ve ekonomik coğrafya* (f:11; %16,4) olmak üzere iki kategoride dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların yarısından fazlasının coğrafyanın fiziki coğrafya alanına yönelik kavramlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Kategoriler bazında bakıldığında, fiziki coğrafya

kategorisinde yer alan coğrafi kavramların en fazla *kartografya* (f:22; %32,8) ve *yer şekilleri bilimi* (f:13; %19,4) alt kategorilerine yönelik olduğu buna rağmen, en az *sular coğrafyası* (f:8; %12) *bitki coğrafyası/toprak coğrafyası* (f:7; %10,4) ve *iklim bilimi* (f:6; %9,0) alt kategorilerine yönelik olduğu görülmektedir. Beşerî ve ekonomik coğrafya kategorisinde yer alan coğrafi kavramların ise sadece *nüfus ve yerleşme coğrafyası* (f:4; %6,0) ve *ulaşım coğrafyası* (f:7; %10,4) alt kategorilerine yönelik olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1. Define Adası Eserindeki Coğrafi Kavramların Kategorilere Göre Dağılımı Grafiği

Define Adası eserinde yer alan coğrafi kavramların, coğrafyanın alt inceleme alanları olan kategorilere göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir. Buna göre, Define Adası hikâye kitabında; *Kartografya* ve *jeomorfolojiye* ait kavramların daha fazla kullanıldığı buna rağmen; *Klimatoloji*, *ulaşım coğrafyası* ve *bitki/toprak coğrafyasına* ait kavramların ise daha az kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2’de, Define Adası hikâye kitabında, *Harita Bilgisi (Kartografya)* yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 2. Define Adası Eserinde Harita Bilgisine (Kartografya) Yönelik Coğrafi Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Harita Bilgisi (Kartografya)	1	Gece	28
	2	Kuzey	20
	3	Gün	18
	4	Harita	15
	5	Güneş	10
	6	Yıl	10
	7	Teleskop	8
	8	Güney	7
	9	Doğu	7
	10	Ay	6
	11	Ay ışığı	6
	12	Batı	5
	13	Pusula	3
	14	Enlem	3

15	Boylam	3
16	Dünya	2
17	Güneybatı	2
18	Dolunay	1
19	Mevsim	1
20	Kuzeybatı	1
21	Kuzeydoğu	1
22	Güneydoğu	1
Toplam		78

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 2’de, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların *Harita Bilgisine (Kartografya)* yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 22 Harita Bilgisine ait kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen kavramlar; *gece, kuzey, gün, harita, güneş ve yıl* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *dolunay, mevsim, kuzeybatı, kuzeydoğu* ve *güneydoğu* kavramları geçmektedir.

Tablo 3’te, Define Adası hikâye kitabında, yer şekilleri bilimine (jeomorfoloji) yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3. Define Adası Eserinde Yer Şekilleri Bilimine (Jeomorfoloji) Yönelik Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Yer Şekilleri Bilimi (Jeomorfoloji)	1	Ada	31
	2	Tepe	23
	3	Sahil	18
	4	Koy	12
	5	Mağara	8
	6	Kumsal	4
	7	Burun	4
	8	Taş	3
	9	Kaya	3
	10	Zirve	3
	11	Kıyı	3
	12	Körfez	1
	13	Boğaz	1
Toplam			114

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 3’te, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların yer şekilleri bilimine (Jeomorfoloji) yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 13 Jeomorfolojiye ait kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen kavramlar; *ada, tepe, sahil, koy* ve *mağara* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *taş, kaya, zirve, kıyı, körfez* ve *boğaz* kavramları geçmektedir.

Tablo 4’te, Define Adası hikâye kitabında yer alan bitki coğrafyası / toprak coğrafyasına yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4. Define Adası Eserinde Bitki Coğrafyası / Toprak Coğrafyasına Yönelik Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Bitki Coğrafyası / Toprak Coğrafyası	1	Ağaç	23
	2	Orman	14
	3	Kara	14
	4	Kum	8
	5	Toprak	3
	6	Çalılık	2
	7	Ağaçlık	1
Toplam			65

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 4'te, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların bitki coğrafyası / toprak coğrafyasına yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 7 bitki coğrafyası / toprak coğrafyasına ait kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen kavramlar; *ağaç*, *orman* ve *kara* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *kum*, *toprak*, *çalılık* ve *ağaçlık* kavramları geçmektedir.

Tablo 5'te, Define Adası hikâye kitabında yer alan iklim bilimine (klimatoloji) yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 5. Define Adası Eserinde İklim Bilimine (Klimatoloji) Yönelik Coğrafi Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
İklim Bilimi (Klimatoloji)	1	Rüzgâr	14
	2	Hava	10
	3	Sis	7
	4	Bulut	2
	5	Fırtına	2
	6	Yağmur	1
Toplam			36

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 5'te, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların iklim bilimine (klimatoloji) yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 6 klimatolojik kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen kavramlar; *rüzgâr*, *hava* ve *sis* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *bulut*, *fırtına* ve *yağmur* kavramları geçmektedir.

Tablo 6'da, Define Adası hikâye kitabında yer alan sular coğrafyasına (hidrografya) yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 6. Define Adası Eserinde Sular Coğrafyasına (Hidrografya) Yönelik Coğrafi Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Sular Coğrafyası (Hidrografya)	1	Deniz	27
	2	Bataklık	5
	3	Dalga	3
	4	Okyanus	1

	5	Nehir	1
	6	Irmak	1
	7	Pınar	1
	8	Akıntı	1
Toplam			40

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 6’da, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların sular coğrafyasına (hidrografya) yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 8 hidrografik kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen kavramlar; *deniz*, *bataklık* ve *dalga* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *okyanus*, *nehir*, *irmak*, *pınar* ve *akıntı* kavramları geçmektedir.

Tablo 7’de, Define Adası hikâye kitabında bulunan, nüfus ve yerleşme coğrafyasına yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 7. Define Adası Eserinde Nüfus ve Yerleşme Coğrafyasına Yönelik Coğrafi Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Nüfus ve Yerleşme Coğrafyası	1	Köy	12
	2	Bölge	2
	3	Vatan	2
	4	Ülke	1
Toplam			17

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 7’de, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların nüfus ve yerleşme coğrafyasına yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; nüfus ve yerleşme coğrafyasına yönelik 4 kavramın yer aldığı hikâye kitabında en çok geçen *köy* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *bölge*, *vatan* ve *ülke* kavramları geçmektedir.

Tablo 8’de, Define Adası hikâye kitabında yer alan ulaşım coğrafyası alanına yönelik coğrafi kavramların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 8. Define Adası Eserinde Ulaşım Coğrafyasına Yönelik Coğrafi Kavramların Dağılımı

Coğrafya Alanı	Sıra No	Kavramlar	f*
Ulaşım Coğrafyası	1	Gemi	115
	2	Yelkenli	15
	3	Tekne	13
	4	Liman	7
	5	Rota	3
	6	Rıhtım	1
	7	İskele	1
Toplam			155

* Kavramların Define Adası hikâye kitabında yer alma sayısı.

Tablo 8’de, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların ulaşım coğrafyasına yönelik dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; toplam 7 kavramın yer aldığı hikâye kitabında en

çok yer alan ulaşım coğrafyası kavramları; *gemi*, *yelkenli* ve *tekne* kavramlarıdır. Buna karşın, hikâye kitabında en az ise *rota*, *rihtım* ve *iskele* kavramları yer almaktadır.

Şekil 2. Define Adası Eserindeki Coğrafi Kavramların Kelime Yoğunluk Haritası

Define Adası eserinde coğrafi kavramların tekrarlanma oranına göre oluşturulan kelime bulutu Şekil 2’de gösterilmiştir. Buna göre, Define Adası hikâye kitabında en çok tekrarlanan coğrafi kavramların; *gemi*, *ada*, *gece*, *deniz*, *tepe*, *kara*, *gün*, *kuzey*, *yıl*, *kum*, *sahil*, *koy* ve *ağaç* kavramları olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Çocukların eğitim hayatına başlamasıyla birlikte kitap okuma istekleri de oluşmaya başlar. Bu yüzden çocuklar, ilköğretim çağında okuma-yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacak ve aynı zamanda kendi gerçekliğine yanıt verebilecek kitapların varlığına ihtiyaç duyar. Bu gereksinimlerle oluşan çocuk edebiyatı, ergenliğe kadar olan zaman diliminde çocukların hem zekâ gelişimini hem de estetik zevk duygularını geliştiren ürünler sağlamaktadır (Sever, 2007, s. 17). İlköğretim öğrencileri tarafından 100 Temel Eser seçkisi içerisinde, en fazla okunan çeviri kitapları ve merak edilerek okunan kitaplar arasında “Define Adası” hikâye kitabı ilk sıralarda yer almaktadır (Alpaslan ve Gökhan, 2013). Ayrıca ortaokul öğrenci velilerinin çocuklarına en çok okuduğu kitaplar arasında “Define Adası” hikâye kitabı da yer almaktadır (Dündar ve Maden, 2020). Buradan hareketle, öğrenci ve öğrenci velileri tarafından yoğun bir şekilde rağbet gösterilen “Define Adası” hikâye kitabı, coğrafya öğretimi açısından üzerinde durulması gereken bir eser olarak dikkat çekmektedir. Bu araştırmada, kavramsal açıdan çocuklara zengin içerikler sunan Define Adası hikâye kitabının, coğrafi kavramların öğretilmesinde kullanılabilecek bir edebi ürün olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında, öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeylerini ve kavram yanlışlarını belirlemeye dönük çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar incelendiğinde; öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeylerinin düşük olduğu, özellikle soyut kavramları öğrenmede zorlandıkları, kavramları birbirleriyle karıştırdıkları, okuduklarını anlama ve bildiklerini ifade etme konusunda sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir (Akengin ve Süer, 2011; Avcı, 2015; Demirkaya ve Karacan, 2016; Doğan ve Başbüyük, 2005; Geçit, 2010; Kayacan, 2010; Pınar ve Akdağ, 2012; Solmaz ve Kaymak, 2012; Yıllar, 2007). Bu yüzden, öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeylerini artırmak ve bu doğrultuda oluşabilecek kavram yanlışlarını gidermek amacıyla, ders kitaplarını tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte

hikâye kitapları kullanılabilir. Meydan (2018, s. 13) coğrafyanın faydalandığı disiplinlerden birisinin edebiyat olduğunu ve bu gerekçeden hareketle, coğrafya öğretiminde şiir, roman, tiyatro gibi edebi türlerden faydalanılması gerektiği üzerinde durmaktadır. Define Adası hikâye kitabının da coğrafi kavramların öğrencilere öğretilmesinde, destekleyici bir edebi ürün olarak zengin bir içerik sunduğu görülmektedir.

Coğrafya, diğer bilim dalları tarafından yapılan çalışmaların ve elde edilen verilerin kendine özgü yöntem ve tekniklerle inceleyerek, mekânsal dağılım açısından bunlar arasındaki ve çevreleri ile olan karşılıklı ilişkileri belirlemeye çalışan bir bilim dalıdır. Bu noktada, fiziki bilimlerden beslenen *fiziki coğrafya* ve beşerî-kültürel bilimlerden beslenen *beşerî ve kültürel coğrafya* alt dalları ortaya çıkmıştır (Üçışık ve Demirci, 2002). Benzer şekilde, Güner (2018, s. 30) de coğrafyanın bölümlerinin *genel* ve *yerel* coğrafya olmak üzere ikiye ayrıldığını, genel coğrafyanın ise kendi içinde doğal çevredeki canlı ve cansız varlıkları konu edinen *fiziki (doğal) coğrafya* ve insan topluluklarını ve bunların faaliyetlerini konu edinen *beşerî ve ekonomik coğrafya* olarak ikiye ayrıldığını belirtmektedir. Coğrafi kavramların bir edebi üründe dağılımı incelendiğinde, coğrafyanın alt bölümlerine ve inceleme alanlarına göre nasıl dağılım gösterdiğinin ortaya konulması önemlidir. Bu sayede, edebî ürünlerdeki coğrafi kavramların coğrafyanın iki taşıyıcı unsuru olan fiziki ve beşerî dengesini nasıl sağladığı da görülebilir. Bu araştırma sonuçlarına göre, 67 coğrafi kavramın yer aldığı Define Adası hikâye kitabında, “fiziki coğrafya” kategorisine yönelik kavramların “beşerî ve ekonomik coğrafya” kategorisine kıyasla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeninin, hikâye kitabının olay örgüsü ve kurgusunun daha çok fiziki coğrafya konu veya kavramlarına yönelik olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Define Adası hikâye kitabında fiziki coğrafya kategorisinde yer alan coğrafi kavramların en fazla kartografya ve yer şekilleri bilimi alt kategorilerine yönelik olduğu buna rağmen, en az sular coğrafyası bitki coğrafyası/toprak coğrafyası ve iklim bilimi alt kategorilerine yönelik olduğu görülmektedir. Beşerî ve ekonomik coğrafya kategorisinde yer alan coğrafi kavramların ise sadece “nüfus ve yerleşme” ve “ulaşım coğrafyası” alt kategorilerine yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla uyumlu olarak, Define Adası hikâye kitabında en çok tekrarlanan coğrafi kavramlar; gemi, ada, gece, deniz, tepe, kara, gün, kuzey, yıl, kum, sahil, koy ve ağaç kavramları olarak belirlenmiştir. Define Adası hikâye kitabının olay örgüsü ve kurgusu incelendiğinde, deniz yolculuğunun geniş boyutlarda tasvir edildiği Define Adası hikâyesinde, bu şekilde kavramların yoğun olarak yer alması anlaşılabilir.

Bu çalışmada, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramların hangileri olduğu belirlenerek sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında şu önerilerde bulunulabilir:

- 19. yüzyılda Robert Louis Stevenson tarafından yazılan ve günümüzde ise klasik eserler listesinde yer alan Define Adası isimli hikâye kitabı, ilköğretim çağındaki çocuklara coğrafi kavramları öğretmede ve bu konuda bir farkındalık oluşturmada destekleyici bir kaynak olarak kullanılabilir.
- Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlar, bu çalışmada belirlenen kategori ve alt kategoriler dikkate alınarak öğretim programları ve ders kitaplarındaki kavramlarla kıyaslanabilir. Bu şekilde Define Adası hikâye kitabının yardımcı veya tamamlayıcı bir edebi metin olarak hangi kazanım veya konuları öğretmede yardımcı olduğu belirlenebilir.
- Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlara yönelik geliştirilecek olan özel ders etkinlikleriyle, coğrafya konularının ve kavramlarının öğrencilere kazandırıldığı ortaokul dersleri daha dikkat çekici hale getirilebilir. Bu sayede bir edebi

metnin coğrafya öğretiminde kullanımına yönelik öğrencilerden veya öğretmenlerden daha somut geri bildirimler alınabilir.

- Bu çalışmada, Define Adası hikâye kitabında yer alan coğrafi kavramlar tespit edilmiştir. Benzer türde veya özellikte başka bir edebi eser ile Define Adası hikâye kitabı ilişkilendirilerek, coğrafi kavramların dağılımı açısından farklı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, H., & Süer, S. (2011). Coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi üzerine deneysel bir araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), 26-48.
- Akınoğlu, O. (2005). Coğrafya eğitiminin etkililiği ve sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (12), 77-96.
- Aksoy, E. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Bolu.
- Alpaslan, O. & Gökhan, A. (2013). Öğrencilerin ilköğretim 100 temel eseri okuma durumu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173(173), 307-328.
- Avcı, G. (2015). *Altıncı sınıflarda sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Ayas, A. (2010). Kavram öğretimi. S. Çepni (Editör), *Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi* İçinde (ss. 99-125), Ankara: Pegem Akademi.
- Butts, D. (1995). The beginnings of victorianism, P. Hunt (Ed.), *Children's literature*, Oxford: Oxford University.
- Demirkaya, H. & Karacan, H. (2016). Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki bazı coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışları. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 2(2), 38-57.
- Demirkol, N. (2008). *İngiliz roman geleneğinde çocuk edebiyatının gelişimi: Arketipçi eleştiri kuramına göre Alice Harikalar Diyarında, Define Adası, Orman Kitabı eserlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.
- Doğanay, A. (2005). Değerler eğitimi. C. Öztürk (Editör), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* İçinde (ss.255-286). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğar, Ç. & Başbüyük, A. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin hava ve iklim olaylarını anlama düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 347-358.
- Dündar, N. & Maden, S. (2020). Ortaokul öğrencilerinin ve velilerinin okudukları çocuk kitapları üzerine bir araştırma. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(1), 39-48. DOI: <https://doi.org/10.34137/jilses.612112>.
- Forster, N. (1994). *The analysis of company documentation*. C. Cassell & G. Symon (Eds.), *Qualitative methods in organizational research: a practical guide*.

- Geçit, Y. (2010). 9. sınıf öğrencilerinin coğrafya müfredatı Türkiye öğrenme alanı içindeki bazı kavramları anlama düzeyleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 21, 134-149.
- Güner, İ. (2018). Coğrafyanın gelişimi. H. Yazıcı ve N. Koca (Editörler), *Genel coğrafya* İçinde (ss. 21-34), (9. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Jalongo, M. R. (1993). *Young children and picture books*. NAEYC: Literature from Infancy to Six.
- Kayacan, Z. (2010). *İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin coğrafi koordinatlarla ilgili kavram yanılgıları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Balıkesir.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel.
- Meydan, A. (2018). Coğrafya nedir?. H. Yazıcı ve N. Koca (Editörler), *Genel coğrafya* İçinde (ss. 1-20), (9. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öztürk-Demirbaş, Ç. (2021). Coğrafya öğretiminde edebi metinlerin kullanımı. E. Artvinli ve Y. Değirmenci (Editörler), *Uygulama örnekleriyle coğrafya eğitiminde yeni yaklaşımlar-II* İçinde (ss. 99-123), Ankara: Nobel.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Pınar, A. & Akdağ, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iklim, rüzgâr, sıcaklık, yağış, erozyon, ekoloji ve harita kavramlarını anlama düzeyi. *İlköğretim Online*, 11(2), 530-542.
- Sever, R., Budak, F. M. & Yalçınkaya, E. (2009). Coğrafya eğitiminde kavram haritalarının önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 19-32.
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök.
- Solmaz, F. & Kaymak, F. (2012). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin sel kavramıyla ilgili kavram yanılgıları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(2), 137-147.
- Turan, İ. (2002). Lise coğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 67-84.
- Türk Dil Kurumu [TDK], (2022). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden, 20.01.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Üçışık, S. & Demirci, A. (2002). 21. yüzyılda çağdaş coğrafya bilimi ve temel unsurları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 5, 118-133.
- Ülgen, G. (1998). *Eğitim psikolojisinde kavram geliştirme uygulama ve kuramlar*. Ankara: Özkan.
- Ülgen, G. (2004). *Kavram geliştirme (kuramlar ve uygulamalar)*. (4.Baskı), Ankara: Nobel.
- Ünal, Ç. (2008). *Öğrenme-öğretme kuramları ve coğrafya eğitimine yansımaları*. Erzurum: Eser.
- Wach, E., Ward, R. & Jacimovic, R. (2013). *Learning about qualitative document analysis*. Institute of Development Studies. <http://www.ids.ac.uk/publication/learning-about-qualitative-document-analysis>.

Yalçın, A. & Aytaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yıllar, B. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanlışları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Erzurum.